

The Beit Hamikdash – Passion and Intellect

1. שיחות רבי שמשון דוד פינקוס - עניני גלות ונחמה

ירמיה הנביא ואפלטון

בספר תורת העולה לרמ"א (מובא בספר "לב אליהו" בראשית עמ' רסג) מסופר, שבשעה שראה ירמיה הנביא את חורבן בית המקדש, נפל על העצים והאבנים ובכה. פגש אותו אפלטון - מפילוסופי יון, ושאלו: "אתה החכם שביהודים, אתה בוכה על עצים ואבנים?!" ועוד שאל אותו: "מה לך לככות על העבר, מה שהיה היה, אדם חכם לא בוכה על העבר, אלא בונה את העתיד".

אמר לו ירמיה: "אתה הרי פילוסוף גדול, ודאי יש לך שאלות בפילוסופיה". אמר לו אפלטון: "יש לי שאלות אבל אינני חושב שיש מי שיוודע לענות עליהן". אמר לו ירמיה: "שאל אותן ואני אשיב לך עליהן". אפלטון שאל - וירמיה ענה לו על כל קושיותיו, עד שתמה הפילוסוף אם העומד לפניו הוא אדם או שמא מלאך המלא בחכמה נפלאה.

אמר לו ירמיה: "דע לך שכל חכמתי היא מאותם עצים ואבנים! - ומה ששאלת מדוע אני בוכה על העבר, לא אענה לך, כי דבר זה עמוק מאוד ולא תצליח להבינו - רק יהודי יכול להבין את עומק ענין הבכיה על העבר".

2. רמב"ם הלכות בית הבחירה פרק א הלכה א

מצות עשה לעשות בית ליי' מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות, וחוגגין אליו שלש פעמים בשנה שנאמר ועשו לי מקדש, וכבר נתפרש בתורה משכן שעשה משה רבינו, והיה לפי שעה שנאמר כי לא באתם עד עתה וגו'.

3. שו"ת משפט כהן (עניני ארץ ישראל) סימן צד ד"ה ב. וע"ד

ב. וע"ד שאלתו אם מותר לנו לבנות בית המקדש ע"מ שלא להקריב קרבנות. לא ידעתי הציור, שאם מטעם טומאה הרי הותרה בצבור, כמש"כ בזה כבר בכפתור ופרח (פ"ו) ע"פ הרי"ח מפריש, וא"כ יהי' מותר להקריב ג"כ תמידין ומוספין וכל קרבנות ציבור.. אמנם המצוה היא לבנות הבית כדי להקריב שם, ולחוג הרגלים, שעיקרם הוא ג"כ קרבן ראי' וחגיגה. אבל לומר שאם אין מקריבים עוברים על לא תעשו אתי בית תבנית בית, לא מסתבר כלל, רק שעשה מצוה ולא גמרה אם עשה ביהמ"ק ולא הקריב כשיש בידו להקריב. ואם אין בידו להקריב כלל ודאי י"ל שאין כאן מצוה, שזוהי צורת המצוה כלשון הרמב"ם בריש הל"ב ובסהמ"צ, אבל אם מקריבין אפי' קרבן אחד באיזה זמן בודאי הוי מצוה כצורתה, אלא שמחסרין שאר הקרבנות, ואין זה נוגע כלל לאיסור של בית תבנית בית.

4. הרמב"ן ויקרא פרק א פסוק ט

והנה בכתוב הזה טעם הקרבנות שהם אשה ריח ניחוח לה'. ואמר הרב במורה הנבוכים (ג מו) כי טעם הקרבנות, בעבור שהמצרים והכשדים, אשר היו ישראל גרים ותושבים בארצם מעולם, היו עובדים לבקר ולצאן, כי המצרים עובדים לטלה והכשדים עובדים לשדים אשר יראו להם בדמות שעירים, ואנשי הודו עד היום לא ישחטו בקר לעולם. בעבור כן צוה לשחוט אלה השלשה מינין לשם הנכבד כדי שיוודע כי הדבר שהיו חושבים כי הם בתכלית העבירה הוא אשר יקריבו לבורא, ובו יתכפרו העונות. כי כן יתרפאו האמונות הרעות שהם מדוי הנפש, כי כל מדוה וכל חולי לא יתרפא כי אם בהפכו. אלה דבריו ובהם האריך:

והנה הם דברי הבאי, ירפאו שבר גדול וקושיא רבה על נקלה, יעשו שולחן ה' מגואל שאיננו רק להוציא מלבן של רשעים וטפשי עולם, והכתוב אמר כי הם לחם אשה לריח ניחוח:

וגם כי לפי שטותם של מצרים לא תתרפא מחלתם בזה, אבל תוסיף מכאוב, כי מחשבת הרשעים הנזכרים לעבוד למזל טלה ומזל שור שיש להם כח בהם כפי מחשבתם, ולכן לא יאכלו אותם לכבוד כחם ויטודם, אבל אם יזבחו אותם לשם הנכבד זה כבוד להם ומעלה, והם עצמם כך הם נוהגים, כמו שאמר (ויקרא יז ז) ולא יזבחו עוד את זבחיהם לשעירים, ועושי העגל זבחו לו. והרב מזכיר שהיו מקריבים ללבנה בכל ראשי חדשיהם, ולשמש בעלותה במזלות הידועים להם בספריהם. ויותר תתרפא המחלה באכלינו מהם לשובע שהוא אסור להם ומגונה בעיניהם ולא יעשו כן לעולם:

והנה נח בצאתו מן התיבה עם שלשת בניו אין בעולם כשדי או מצרי הקריב קרבן וייטב בעיני ה' ואמר בו (בראשית ח כא) וירח ה' את ריח הניחוח. וממנו אמר אל לבו לא אוסיף עוד לקלל את האדמה בעבור האדם (שם). והבל הביא גם הוא מבכורות צאנו ומחלביהן, וישע ה' אל הבל ואל מנחתו (שם ד ד), ולא היה עדיין בעולם שמץ ע"ז כלל. ובלעם אמר את שבעת המזבחות ערכתי ואעל פר ואיל במזבח (במדבר כג

(ד), ואין דעתו עתה לשלול ממנו אמונות רעות, ולא נצטוו בכך, אבל עשה כן לקרבה אל האלהים כדי שיחול עליו הדבור. ולשון הקרבנות את קרבני לחמי לאשי ריח ניחוחי (שם כח ב), וחלילה שלא יהא בהם שום תועלת ורצון רק שוללות ע"ז מדעת השוטים: ויותר ראוי לשמוע הטעם שאומרים בהם, כי בעבור שמעשי בני אדם נגמרים במחשבה ובדבור ובמעשה, צוה השם כי כאשר יחטא יביא קרבן, יסמוך ידיו עליו כנגד המעשה, ויתודה בפיו כנגד הדבור, וישרוף באש הקרב והכליות שהם כלי המחשבה והתאוה, והכרעים כנגד ידיו ורגליו של אדם העושים כל מלאכתו, ויזרוק הדם על המזבח כנגד דמו בנפשו, כדי שיחשוב אדם בעשותו כל אלה כי חטא לאלהיו בגופו ובנפשו, וראוי לו שישפך דמו וישרף גופו לולא חסד הבורא שלקח ממנו תמורה וכפר הקרבן הזה שיהא דמו תחת דמו, נפש תחת נפש, וראשי אברי הקרבן כנגד ראשי אבריו, והמנות להחיות בהן מורי התורה שיתפללו עליו. וקרבן התמיד, בעבור שלא ינצלו הרבים מחטוא תמיד. ואלה דברים מתקבלים מושכים את הלב כדברי אגדה:

5. תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף ח עמוד א

ת"ר: יום שנברא בו אדם הראשון, כיון ששקעה עליו חמה, אמר: אוי לי, שבשביל שסרחתי עולם חשך בעדי ויחזור עולם לתוהו ובוהו, וזו היא מיתה שנקנסה עלי מן השמים, היה יושב [בתענית] ובוכה כל הלילה וחוה בוכה כנגדו, כיון שעלה עמוד השחר, אמר: מנהגו של עולם הוא, עמד והקריב שור שקרניו קודמין לפרסותיו, שנאמר: ותיטב לה' משור פר מקרין מפריס.

6. חידושי אגדות מהר"ל מפראג - חלק ז

וענין זה שהיה קרניו קודמות לפרסותיו, כי השיי ברא מין הבהמות הוא יתברך גזור ומשיע החשוב קודם. כאשר החלק החשוב יותר קרוב אליו יתברך ואלו החלק הפחות הוא רחוק. ולפיכך קרניו קודמות. וכן מה שהיה לו קרן אחת במצחו, מורה

7. משנה מסכת יומא פרק ב משנה ב

מעשה שהיו שניהם שוין ורצין ועולין בכבש ודחף אחד מהן את חבירו ונפל ונשברה רגלו וכיון שראו בית דין שבאין לידי סכנה התקינו שלא יהו תורמין את המזבח אלא בפייס ארבע פייסות היו שם זה הפייס הראשון:

8. תלמוד בבלי מסכת יומא דף כג עמוד א

מעשה שהיו שניהם שוין ורצין ועולין בכבש. תנו רבנן: מעשה בשני כהנים שהיו שניהם שוין ורצין ועולין בכבש, קדם אחד מהן לתוך ארבע אמות של חבירו - נטל סכין ותקע לו בלבו. עמד רבי צדוק על מעלות האולם, ואמר: אחינו בית ישראל שמעו! הרי הוא אומר כי ימצא חלל באדמה ויצאו זקניך ושפטיך, אנו על מי להביא עגלה ערופה? על העיר או על העזרות? געו כל העם בבכיה. בא אביו של תינוק ומצאו כשהוא מפרפר. אמר: הרי הוא כפרתכם, ועדיין בני מפרפר, ולא נטמאה סכין. ללמדך שקשה עליהם טהרת כלים יותר משפיכות דמים. וכן הוא אומר וגם דם נקי שפך מנשה [הרבה מאד] עד אשר מלא [את] ירושלים פה לפה. הי מעשה קדים? אילימא דשפיכות דמים - השתא אשפיכות דמים לא תקינו פייסא, אנשברה רגלו תקינו? אלא דנשברה רגלו קדים. וכיון דתקינו פייסא - ארבע אמות מאי עבדיתייהו? אלא, לעולם דשפיכות דמים קדים. ומעיקרא סבור: אקראי בעלמא הוא, כיון דחזי אפילו ממילא אתו לידי סכנה - תקינו רבנן פייסא. עמד רבי צדוק על מעלות האולם ואמר אחינו בית ישראל שמעו הרי הוא אומר כי ימצא חלל באדמה אנו על מי להביא על העיר או על העזרות.

9. תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף כא עמוד א

דאמר רב יהודה אמר רב: ברם זכור אותו האיש לטוב ויהושע בן גמלא שמו, שאלמלא הוא נשתכח תורה מישראל; שבתחלה, מי שיש לו אב - מלמדו תורה, מי שאין לו אב - לא היה למד תורה, מאי דרוש? ולמדתם אותם - ולמדתם אתם, התקינו שיהו מושיבין מלמדי תינוקות בירושלים, מאי דרוש? כי מציון תצא תורה;

10. תוספות מסכת בבא בתרא דף כא עמוד א

כי מציון תצא תורה - לפי שהיה רואה קדושה גדולה וכהנים עוסקים בעבודה היה מכוון לבו יותר ליראת שמים וללמוד תורה כדדרשי' בספרי למען תלמד ליראה וגו' גדול מעשר שני שמביא לידי תלמוד לפי שהיה עומד בירושלים עד שיאכל מעשר שני שלו והיה רואה שכולם עוסקים במלאכת שמים ובעבודה היה גם הוא מכוון ליראת שמים ועוסק בתורה.

11. ויקרא רבה (וילנא) פרשת ויקרא פרשה ג סימן ז

ז שתי מנחות הן אם מנחה על המחבת ומנחה מרחשת ובשתיהן הוא אומר והבאת את המנחה מה בין מחבת למרחשת שזו תבלל בשמן וזו תעשה בשמן כל צרכה ואמרו חכמים במשנה מרחשת עמוקה מעשיה רוחשין מחבת צפה מעשיה קשין כדי שלא יאמר אדם אלך ואעשה דברים מכוערים ודברים שאינן ראויין ואביא מנחה על מחבת ואהיה אהוב לפני המקום אמר לו הקדוש ברוך הוא בני מפני מה לא בללת מעשיך בדברי תורה שאין שמן אלא תורה ואין שמן אלא מעשים טובים וכן הוא אומר (שיר/השירים/א) לריח שמניך טובים שמן וגו' שכרנו שבאנו ללמוד תורה שפכת לנו תורה כשמן המורק מכלי לכלי ואין קולו נשמע לכך נאמר שמן תורק שמך על כן וגו' ואפילו אומות העולם מכירין בחכמה ובבינה ובדיעה והשכל מגיעים לגופה של תורתך היו אוהבים אותך אהבה גמורה בין כשהוא טוב בין כשהוא רע להם לכך נאמר עלמות אהבוך קרא אדם ולא שנה עדיין בחוץ עומד שנה ולא קרא ושנה ולא שימש עדיין ת"ח דומה למי שנעלמו ממנו סתרי תורה שנאמר (ירמיה לא) כי אחרי שובי נחמתי, אבל קרא אדם תורה נביאים וכתובים ושנה משנה מדרש הלכות ואגדות ושמש ת"ח אפילו מת עליו או נהרג עליו הרי הוא בשמחה לעולם לכך נאמר על כן עלמות אהבוך, מרחשת עמוקה מעשיה רוחשין, כיצד יש בו באדם תורה יהיה נזהר שלא יבא לידי עון וחסא אמר לו הקדוש ברוך הוא ברוך אתה ותהיה לך קורת רוח ויטמנו דברי תורה בפוך לעולם אשרי אדם שיש בו דברי תורה ושמורים בידו ויודע להשיב בהן תשובה שלימה במקומה עליו הכתוב אומר (משלי כ) מים עמוקים עצה בלב איש ואומר (תהלים קל) ממעמקים קראתיך ה', ואומר (שם/תהלים/קב) תפלה לעני כי יעטוף ברוך מי שאמר והיה העולם אמן אמן אמן.